

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНСИЭЛИ

2016 сыл
Сэттинньи
3 күнэ
Чэппиэр
№ 127-128 (10523)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Сомоҕолоһуу Күнүгэр

Россия историята бэрт дыи-
бэтик, киһи өйүгэр соровор
кыйан баппат хайысхалары-
нан барааччы. Бу сагарды
олохтоммут бырааһыннык но-
руот өйүгэр-санаатыгар төһө
дириг ис хоһоонноохтук ки-
рибитин бэйэбит толкуйдаан
көрүн. Үгүстэргэ көннөрү өрөбүл
күннэр курдук көстөллөр. Ол
төрүөтэ — үөһэттэн түһэрил-
либит бырааһыннык былыр
поляктар Россияны сабарда-
ан олорут кэмнэригэр норуот
Козьма Минин уонна Дмитрий
Пожарский салалталарынан
өре туран интервеннери дойду-
ларыттан үүрбүтүгэр буолар.
Ол ымпыгын-чымпыгын исто-
риктар дьээнкэ биллэллэр. Оттон
бүгүн көрөрбүтүнэн, норуоту
сомоҕолоур улахан бырааһын-
ныкпыт, биллэн турар, Улуу
Кыайы буолара саарбахтаммат.

Сомоҕолоһуу күнүн быраа-
һынныга, мин санаахпар, са-
лайар эргимтэ уонна аныгы элита
дьонно лаппа чугаһаатахтарына,
норуот туһугар дьин чакчытык

БААЙДАРЫ, ТОЙОТТОРУ КЫТТА ХАҤАН СОМОҔОЛОҔУОХПУТУЙ?

үлэни-хамнаһы тэрийдэхтэринэ,
өбүгэлэрбит сааттан олохтоммут
үтүө үгэстэри тутустахтарына
эрэ дьонно чакчы сомоҕолоһуу
быһытынан ингэрллийэ. Ол
хаһан табыллыаҕай?

Билингитинэн үрдүкү была-
ас (президент Путинтан ураты)
норуокка баай-гот тойоттор эрэ
быһытынан көстөллөрө кистэл
буолбатах. Трибунааттан сөптөөх,
сиэрдээх этэллэрэ-тыналлара
үксүгэр олозу төрдүттэн туп-
сарбаттар. Аны туран субу-субу
коррупционной айдааннар бы-
лаас аптарытытын кэрбээн, но-
руот өйүгэр-санаатыгар мөкү эрэ
өйдөбүлү хааллараллар.

Биллэн турар, салайааччы-
лары барыларын уоруйахтар,
түөкүттэр диэн этиллибэт. Ол
гынан баран Сахалин губер-
натора Хорошавин, УФСИН
баһылыга Реймер, 1,5 тн хар-

чыны кистээн сытыарбыт, кор-
рупцияны утары охсуһааччы
Захарченков, урукку оборона
министрэ Сердюков о.д.а. былаас
аптарытытын төһөлөөх алдыап-
пыттарын ким аахпытта баарай?
Онуоха эбии манньк корруп-
ционной уорууларга түбэспит-
тэр, наай гыннар, усулуобунай
миэрэзэ тиксэллэр, битэр нэ-
һиилэ дуоһунастарыттан эрэ
туоруулар. Оттон бир баанга
тушенканы, сгущенканы уорбу-
ттар мас куораты таарыйбакка
устүү-биэсти сыл зонаҕа утаа-
рылаллар.

Блан көрүөбүтүн, айар элита-
бытын. Билигин Россияҕа чакчы
талааннаах, этэргэ дылы, айы-
баттан, тагараттан бэриллибит
дьоубурдаах дьон ылбычча үөһэ
таһымна тахсар кыахтара суох.

(Бүтүүтүн 7 стр. көр)

Слово об учителе

Учитель – человек, кото-
рый может делать трудные
вещи легкими - Ральф Эмерсон

Ежегодно для учителей по
всей России проводятся раз-
личные конкурсы, турниры. И
одна из самых престижных —
конкурс «Учитель года». С 3 по
7 октября 2016 года состоялся
республиканский этап Всерос-
сийского конкурса «Учитель
года-2016», где приняло участие
29 учителей со всех уголков на-
шей необъятной Республики
Саха (Якутия). В финал вышли
6 самых ярких и лучших учите-
лей, абсолютным победителем
конкурса стал представитель
Олекминского улуса В.И. Лазарев.
Мы хотим представить од-
ного из них.

Изабелла Егоровна Шадрин,
учитель русской и зарубежной
литературы, русского языка,
мировой художественной куль-
туры Намской улусной гимназии
им. Н.С. Охлопкова. Отличник
образования РС(Я), обладатель
нагрудного знака министерства
образования «Надежда Яку-
тии», знак «Многодетная семья
Якутии».

- Вы уже на протяжении 10
лет работаете в школе, и кто же
повлиял на выбор профессии?
И почему именно профессия
учителя?

- Еще будучи маленькой де-
вочкой, часто играла с друзьями
в «школу». Рассаживала всех на
крыльцо и выводила кусочком
кирпичика по белой арболитовой
стене дома, как мне казалось, не-
зыблемые истины, как папа. Он
проработал всю жизнь педагогом.
Спокойный, доброжелательный,
целеустремленный, с приятной
улыбкой на лице, всегда готов по-
мочь всем. Он для меня является
идеалом педагогической профес-
сии. В творческом плане я благо-
дарна маме. Это разносторонний
человек. Нет области, где мама
бы не разобралась. Она энергич-
ная, общительная, артистичная,
мастерица, рукодельница, ху-
дожница — список этот можно
продолжать до бесконечности.
Старания, забота, советы, под-
держка родителей помогли мне
стать сегодняшней «Я».

- Кто из учителей для вас
пример для подражания?

- Примером для меня явля-
ется, конечно, моя учительница
литературы, классный руково-
дитель Гуляева Муза Мстисла-
вовна, человек с большим серд-
цем и чуткой душой. Её уроки
жизни, любовь к прекрасному
является важной составляющей

для воспитания подрастающего
поколения. Она сейчас моя ко-
ллега, до сих пор много чем по-
мощает. Я счастлива, что встретила
в жизни такого человека.

Мне повезло, у меня по жизни
были лучшие учителя, которые
вкладывали частичку души в де-
ло обучения и воспитания.

- По вашему мнению, каки-
ми качествами должен обладать

Межулусный конкурс «Учи-
тель года Западной Якутии —
2015» - вручение специального
приза жюри из Великого Нов-
города;

Республиканский конкурс
«Мой урок литературы» - уча-
стие;

Республиканский конкурс
«Учитель года - 2016» - победи-
тель и т.д.

С ВЕРОЙ В ЛУЧШЕЕ

учитель?

- Учитель — это друг-
наставник. Любовь к детям, до-
верие, поддержка, понимание,
чуткость, ответственность, тру-
долобие, стремление к новым
знаниям — качества, которыми
обладает хороший учитель.

- Мы знаем, что вы любите
принимать участие в различных
конкурсах. Поделитесь, пожа-
луйста, своими впечатлениями?

Участие в конкурсах дает
стимул для дальнейшего раз-
вития. Появляются новые идеи,
систематизирующие свой опыт,
перенимаешь опыт других. Это
масса позитивных впечатлений,
новые знакомства, новые воз-
можности.

УЧАСТИЕ В КОНКУРСАХ

Улусный конкурс «Сайдам
Ыал — 2013 г.» - 1 место;

Республиканский конкурс
«Сельская семья — 2013 г.» - но-
минация «Самая творческая
семья»;

Республиканский конкурс
«Молодой учитель» - 3 место в
номинации «Учитель-исследо-
ватель»;

Улусный конкурс «Учитель
года - 2015» - номинация «Луч-
ший урок»;

- Что вам дал конкурс «Учи-
тель года - 2016»?

Конкурс «Учитель года» —
ступенька, часть пути учитель-
ской профессии. Безусловно, для
себя я открыла много интерес-
ного, полезного. Надеюсь, позитив-
ный опыт участия станет опор-
ной точкой для создания ориги-
нальных продуктивных уроков
и занятий.

- Что в этом конкурсе вас
больше всего заинтересовало? И
что больше всего запомнилось?

Этапы конкурса были при-
равнены к этапам Всероссий-
ского формата: заочный этап
(интернет-ресурс), первый этап
(эссе «Я — учитель»), урок, мето-
дический семинар), второй этап
(мастер-класс, педсовет, проек-
тная работа) и финал (круглый
стол образовательных политиков
с министром образования РС(Я)
Ф.В. Габышевой). Понравился и
запомнился каждый этап, пото-
му что представляешь итог сво-
ей работы, коллектива, улуса.
Каждый этап раскрывает новые
грани личности учителя.

- Что вы можете сказать о
помощи, поддержке, оказан-
ной Вам коллегами, учащимися
гимназии?

- Победа в конкурсе — это не

только личный результат. Это
системная работа всей гимназии:
коллег, учеников, родителей, со-
циума. Чувствовалась огромная
поддержка и помощь в подготов-
ке к конкурсу. Сколько приятных
отзывов, полезных советов полу-
чила за время подготовки.

- Как шла подготовка к кон-
курсу? Были ли трудности?

Подготовка к конкурсу — это
систематизация опыта работы за
10 лет и презентация деятельно-
сти. Особых трудностей не было.

- Как вы можете охарактери-
зовать себя в двух словах?

- Добрая, любящая.

- Есть ли у вас жизненное
кредо?

- «Вера в лучшее», «Каждый
человек — целая Вселенная».

- Ваши любимые книги?

- М. Булгаков «Мастер и Мар-
гарита», Л.Н. Толстой «Война и
мир», О. Бальзак, цикл «Челове-
ческая комедия».

- Помимо работы, чем вы за-
нимаетесь? Хобби, коллекции?

- Занимаюсь рукоделием в
кружке «Ситим» села Графский
берег, люблю рисовать, читать.

ОЛОХТОН ХААЛЫМА!

«Энсиэли» хаһыакка
сибээс отделениелары-
нан, общественной су-
рутааччыларынан 2017
сыл бастакы анарыгар
сурутуу ытыллар.

6 ыйга — 600 солк.,
3 ыйга — 300 солк.,
1 ыйга — 100 солк.
Хаһыат индексэ — P0005,
нэдиэлэҕэ иккитэ тахсар.

СУРУТУУ - 2017

БОЛҔОЙУН! ЭЛЕКТРОННАЙ СУРУТУУ

«Энсиэли» хаһыакка
2017 сыл бастакы анарыгар
электроннай сурутуу ытыллар.
Редакцияҕа кэлэн дуога-
бар түһэрсиллэр, сурутууну
төлөнөр, электроннай поч-
та аадырыһа тиксэриллэр.
Хаһыат PDF форматтан
ааҕааччыга тиздриллэр.

6 ыйга — 210 солк.,
3 ыйга — 105 солк.,
1 ыйга — 35 солк.
Хаһыат индексэ —
P0005, нэдиэлэҕэ иккитэ (оп-
туорунньук, бэатинэ) тахсар.

Также, со школьной скамьи я на-
чала коллекционировать разные
открытки, где-то уже 18 лет. Их
у меня много и разного формата.

- Вы не только хороший
учитель, но вы и хорошая мама.
Как ваша семья отреагировала
на участие и победу в конкурсе?

- Семья очень поддерживала.
Отнеслись с пониманием. Всяче-
ски помогли по дому, чтобы у
мамы было время на подготовку.
Родители присматривали до-
поздна за детьми.

Говорят, что каждый день
мысленно были со мной во вре-
мя конкурса, «посылали» на рас-
стоянии добрые пожелания. А
когда все закончилось, ждали с
нетерпением, чтобы поздравить
за праздничным столом.

- Что бы вы хотели поже-
лать всем будущим учителям и
ученикам?

- Пожелать всем хотелось бы
доброе отношения, каждоднев-
ных улыбок и радостей, понима-
ния, терпения и стремления к
новым свершениям.

Интервью взяла
Света СОЛОВАЕВА,
ученица 11 «б» класса
Намской улусной гимназии
Н.С. Охлопкова, член детской
телерадиоакадемии «Полярная
звезда» НВК «Саха»

Үтүг киһи аата үйэлэргэ умнуллубат

Софур уу Хатырыктан (Балабаннаах арыгыта, Модут) тахсыбыт республика биллиилээх дьонноро, государственнай деятеллэр.

1. Максим Кирович Аммосов (1897-1938 сс.). Биллиилээх государственнай, политической деятель, I Хангалас ууу ууһуттан төрүттээх. Россияда Урал, Сибир губернияларыгар сәбиэскэй былааһы олохтообута, Саха республикатын төрүттээбитэ. Софотуун сүүрэн-көтөн ЦК-да туруорсан, И. Сталин өйөөн, Алдан көмүстээх бириискэтин Амурдартан көмүскээн Ылан Саха сиригэр хаалларбыта.

2. Илья Николаевич Прядезников (1885-1939 сс.). Саха сирин биллиилээх государственнай политической деятель. Саха сирин хотугу улустарыгар сәбиэскэй былааһы олохтообута, сәбиэскэй конституцияны олоххо киллэрбитэ. Саха сиригэр бастакы артыаллары, колхозтары тэрийбитэ, тыа хаһаайыстыбатыгар «Салҕабыл» диэн потребительскэй обществону тэрийэн, колхозтары тыа хаһаайыстыбатын техникатынан, ыһы сизэмтиэннэ хааччылыытын тэрийбитэ. 1927 с. кулун тутар ыйга Илья Николаевич Сковада IV КПСС ыңгырылаах съезиниң делегатынан талыллан тийэн Саха сирин правительствотын аатыттан тыл эспитэ.

3. Попов Иван Михайлович — Хоохучча (1855-1939 сс.). Иван Михайлович республика биллиилээх балыксыта, сәриинининэ Булунна кириэн балыктаан элбэх киһини ачыктаан өлүүтүн быһаабыта. Кини салайар биригээдэтэ государственнай былааннары мэлди аһара толороро. Иван Михайлович балыктаабыт хомотун булуннар ытыктаан «Хоохучча хомото» диэн ааттаабыттар, онон билигин Булунна «Хоохучча хомото» диэн сир баар.

4. Сивцев Афанасий Егорович — Дьиибэ Бытык (1882 с.). Афанасий Егорович, республика аатырбыт олонхоһута. Үөрөбө суох, суруйбат да, аахпат да киһи этэ. Ол эрээри айылҕа эрибит талаанынан олонхотун тылларын өйүттэн айан таһаарара уонна өйүгэр тутта сылдыра. 1935 с. Дьокуускай куоракка буолбут республика чулуу олонхоһуттарын күрээбэр кыттан бастаан, республика чемпион олонхоһутун аатын ылбыта. Айылҕаттан бэриллибит талаана чулуу айымныылары айарга көмөлөспүтүр. Кини олонхотун истээчилэр харахтарын кип-

киэнник көрөн, унуох унуохтара босхо баран олонхо геройдарын имэннээхтик истэ олорор буолаллара диэн кэпсидиллэр.

5. Лебедев Илья Антонович (1886-1969 сс.). Аатырбыт эмчит, отоһут, көрбүөччү. Илья Антонович бэтиэхэлээх, көрдөөх-күлүүлээх оҕонньор этэ. Модукка хоту Титиик ферматыттан чугас олоһубута. Сайын айы аллара күөллэргэ кириэн илимниир

онтун уоттаабыт эбит. Бука, ол уорбут дьон үчүгэй олохтоммотхоро буолуо.

Илья Антонович сүрүбүн баҕатынан уонна эмчит кыдыга тэһитэ анныалаан, саас айы сыарҕалаах атынан Модуттан турунан Кэбээйинэн, Уус Алданынан кэрийэн илииллэр, атахтара тохсубут дьону унуохтарын тутан атахтарыгар туруортаан кэлэр.

ДОЙДУМ ДЬОНО

этэ. Балыктаабыт балыгын үөһэ «Кынкаа булууһа» диэн булуус баара, онно таһааран угара. Арай биридэ бири сайын биһиги оҕолор көрдөхпүтүнэ, ойуур быһынан күөх буруо тахсар, сүүрэн тийэн мастар быыстарынан көрбүппүт — Ылдыаа оҕонньор булуус үрдүгэр уот оттубут уонна онтун кыһыл талаанынан таһыа-таһыа тугу эрэ ботугуруур, саҕатын киһи кыайан истибэт. Ону төннөн тахсан ий-эбэр эппиппэр ийэм: «Оҕонньор балыгын уоруйахтар уорбуттар, ону кырыыр, көрүмэн», — диэн бошпута. Биһиги оҕонньор бүтэн барбытын кэннэ уоту баран көрбүппүт, уот буруолуу сытара. Оҕонньор сүөһү унуоһун бөҕөтүн чөмөхтүү мунньубут эбит уонна

Софур уу Хатырыкка уопсайа 5 аҕа уустара бааллар: Дьаахынаан, Сынгаах, Чачы, I Хангалас, II Хангалас. Итиктэн, холобура, биһиги Мальцевтар Чачы аҕа ууһуттан төрүттээхпит. Чачы диэн сир Модут Баакычча арыытын хотугулуу-арҕаа биэрэгэ ааттанар. Хойуу оттоох, хойуу үөттүрдээх, дулдалаах, техника сатаан хаампат, илиинэн оттонор сир.

Спиридон МАЛЬЦЕВ, бири дойдубулааҕа, Нам с.

БАЛАННААХ, БАЛАБАННААХ

Улуу Лена эбэбит Маанылаах арыгыта, Эн сиздэрэй сибэкки киэргэллээх Дьиримнэс кырдалларгыттан

Мохсоһол уолаттара тахсыбыттар. Ураанхай саха ууһун уолаттара Саханы сайыннарар, олоһун тупсарар. Онкулун онгорбуккут, Максимнаах Ылдыаа.

Самаан сайын сатыылаан, Салаллан кэллэ эйиэхэ. Сырылас куйаас күннэри Сарыалын билиттэрэ, Эттэригэр-хааннарыгар Саха ньургун уолаттара - Максимнаах Ылдыаа.

Сүүрбэһис үйэ бастакы чиеппэрин Былаас былдыһыктаах, Эрирдээх-мускуурдаах

кэмнэрин

Этэнгэ аһаран, көмүскээн ылбыккыт, Эһиги сәбиэскэй былааһы.

Кыһыл Талаһа кыргыттар Олоххо, үлэбэ кынаттаах Кэриэтэ сылдыаргыт, эдьинийдэр, Софур уу Хатырык уолаттара Ураанхай саха аймаҕы Сайддылаах олоххо салайан Аҕалыккыт эһиги, убайдар.

Спиридон МАЛЬЦЕВ, Нам с.

Ыччат айар, дьулуһар

Кэники кэмнэ саха эстрадатын сайыннараары оҕолорго да, улахан дьонго да араас ырыа күрэхтэрэ ыытыллар.

Ол курдук саха көрдөрөр-иһитиннэрэр хампаанньата эстрада театрын кытта «Сага ырыа» бырайыагы быйыл сөргүттэ. Күрэх сүүмэрдир түһүмэбэ алтынныттан саҕаламмыт. Сайаапкалары хомуйу алтынны 17 - 21 күннэригэр диэри ыытыллыбыт. Сэттинниттэн күрэх музыкальнай версията уһуллуохтаах. Түөрт киһилээх дьүүлүүр сүбэ икки күн устата бииртэн-бири үчүгэй, ураты ырыалары истэн, 30 бастыны талбыттар.

Александр Готовцев

30 бастыһнар истэригэр Нам улууһуттан Ф.А. Соловьев үөрэнээччитэ Саша Готовцев ааттанна.

Саша Готовцев сүүмэрдир түһүмэби хайдах ааспытын туһунан манньк кэпсээтэ:

- 21 саастаахпын, М.К. Аммосов аатынан ХИФУ геолого-разведочнай факультет 4-с кууруһугар үөрэнэбин. «Сага ырыа» бырайыакка кыттарбар учууталым Федот Анатольевич көҕүлээбитэ. Сүүмэрдир түһүмэх олус ыарахан, долгугуулаах этэ. Ол эрэн аттыбар учууталым баар буолан, улаханньк долгуйбатаһым. Дьүүлүүр сүбэ: эстрада государственнай театрын дириэктэрэ Алексей Егоров-Өркөн, саха эстрадатын примдонната Саһая, биллэр ырыаһыт, артыгыс Бүөккэ Бөгүрүөп, композитор Виталий Андросов биһигини истибиттэрэ, сыаналаабыттар. Сорох кыттааччылар 2-лии ырыаны ыллаабыттар. Хас биридди нүөмэр кэнниттэн дьүүлүүр сүбэ санаатын эспитэ. 30 бастыһнар истэригэр кириппиттэн олус үөрэбин. Инним диэки эрэллээхтик хардылыыбын. Анастасия Соловьева тылыгар уонна матыбыгар «Олох уота» диэн ырыаны ыллаабытым. Учууталбар Федот Соло-

вьевка махтал тылбын аныбын, үлэтигэр үрдүктэн үрдүк дабайыылары баһарабын. Бири дойдубулаахтарым, Намым дьоно, миэхэ ыалдыаарын, күөс-көмө буолаарын диэн ыңырабын.

2-с төгүлүн ыытыллар «Голос Туймаады» республикатаагы ырыа күрээбэр Нам улууһуттан Федот Соловьев үөрэнээччилэрэ Наташа Семенова, Егор Гоголев уонна Настя Протопопова кыттыны ыллылар.

Наташа Семенова - М.К. Аммосов аатынан ХИФУ физикотехническэй институт бастакы кууруһун устудьуона. «Голос Туймаады» диэн бырайыак бастакы сезонун кэтээн көрбүт, онтон иккис сезонна холонон көрөөрү, күүстээх санааны ылыммыт. Учуутала Федот Соловьев күөс-көмө, тирэх буолбут, күүстээх санаа кымын саһпыт. Холонон көрүүтэ (кастинг) Наташа 120 киһиттэн 59-с нүөмэринэн кыттыбыт. Олус долгугуулаах түгэннэр дири. Дьүүлүүр сүбэ түөрт киһиттэн турар эбит: саха эстрадатын ырыаһыттары Ирена Файрушина, Петр Кулаковская, «Туймаада» ансаамбыл солиһа

Наталья Семенова

Николай Роббик, саха эстрадатын примдонната Саһая. Наташа Николай Роббек хамаандатыгар кирибит. Наставнигыттан хайдах сөпкө тыһарга, ыллыырга уонна да элбэххэ үөрэммит. Бэлэмнэни кэмигэр саһаттан саһаны ылыммыт, ырыаһыт тыһынын ингэриммит. Уопсай репетицияҕа Ирена Файрушина, Петр Кулаковская, Николай

Егор Гоголев

Кулаковская тылбытым. Хамаандабытыгар төрдүө этибит, бири ыйы быһа гала-кэнсиэргэ бэлэмнэммиттэр. Элбэх саһаны биллим. Сыанаҕа хайдах туттарга-хаһтарга, хамсанарга, ырыа тыһынын дьонго тиэрдэргэ о.д.а. үөрэммиттэн дьоллоох киһинэн ааһынабын.

Настя Протопопова - музыкальнай колледж «норуот инструмена» салаатын 2-с кууруһун устудьуона. «Голос Туймаады» бырайыагы

дири. Икки ырыаны омуқ тыһынан толорбут. Манньк таһымнаах куонкурустар ытыллаллара олус үчүгэй, ырыа куттаах дьону кынаттыыр, кыахтарыгар кыах биэрэр диэн үөрэ кэпсээтэ.

Саха көрдөрөр-иһитиннэрэр хампаанньата «Эн сулускун» диэн оҕо аналлаах ырыа күрээбүн ыытар. Уопсайта Саха сирин араас муһуктарыттан 18 талааннаах оҕону талбыттар. Ол иһигэр Хамаһатта нэһилигиттэн Саха-французскэй оскуолатын 6-с кылааһын үөрэнээччитэ Никитина Эмилия кытта сылдыар:

- «Эн сулускун» бырайыагы күөх экранна көрөн билэр эһим. Олус интэриэһиргээн, сэргээн көрөрүм. Интернет ситимигэр, ватсапка сайаапка кэлбитэ, ону ийбэр эппитим. Ийэм баһарар

Эмилия Никитина

буоллаһына, кытын диэбитэ. Музыкаму учууталыгар А.Я. Тытыгынаеваҕа баһа санаабын эппитим. Анкета толорорбор учууталым ыйан-кэрдэн биэрибитэ.

Бырайыагы оҕо саһалыы ырыатын тарҕаатары, оҕо сөп түбөһэр ырыа элбээтин диэн тэриэһлэр эбит. Куонкурус 3 түһүмэтинэн ытыллыа турар. Мус устартан бастакы түһүмэх саһаламмыта, сайын атырдыаһыга уһуллубуппут, улахан гала-кэнсиэрбит сэттинни 12 күнүгэр буолар.

Түгэниэн туһанан, бири дойдубулаахтарын миэхэ 5577 диэн нүөмэргэ шоу - 14 куоластаан диэн ыңырабын.

Аксинья ТАТАРИНОВА

ЫРЫАҢЫ ЫЛТСАРАҢ

Роббек сыанаҕа хайдах туттан ыллыырга, дьонго ырыаны тиэрдэргэ бэлэмнээбиттэр. Бу манньк тэтимнээх, тыһымнаах куонкуруска кыттыбыппыттан олус диэн үөрэбин, саһаҕа, элбэххэ үөрэнним диэн Наташа кэпсири. Тэрийээччилэргэ махтал тылларын тиэрдэр. Кыттааччылары үксүлэрин кытта доһордоспут. Бэйэ-бэйэлэрин кытта өйөһөн-өйөһөн, көмөлөсүһэн, ырыа дьоро киһэттин дьон дүүлүгэр бэлэхтээбиттэрин үөрэ аһтар.

Нам улууһун Модут нэһилигиттэн төрүттээх **Гоголев Егор** «Голос Туймаады» ырыа күрээбэр хайдах кыттыбытын туһунан кэпсээтэ:

-Дьокуускайдааһы тыа хаһаайыстыбатын техникумугар 2-с кууруска үөрэнэбин. Кастингга 120 киһиттэн 18 чаһылхай ырыаһыты талбыттар, онно мин хаһсан, үөрүүм муһура суох этэ. Учууталым Ф.А. Соловьев күүстээхтик бэлэмнээн, санаабар санаа эбэн, улаханньк долгуйбакка кытынным. Бастакы канал «Голос» диэн бырайыагар курдук наставниктар бааллар этэ. Мин наставникпынан Петр

Анастасия Протопопова

интернет ситимиттэн, инстаграммтан, көрөн билбит. Наставнигынан Саһаяны талбыт. Репетиция бириэмэтигэр үгүс элбэххэ, саһаҕа үөрэммит. Биллэр-көстөр талааннаах ырыаһыттар үөрэппиттэриттэн олус үөрбүгүм, долгуйбутум

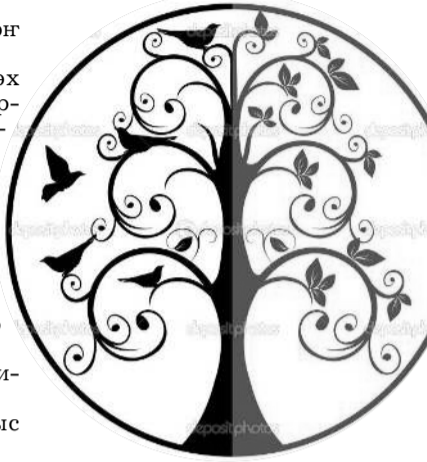
Аҕа ууһа тоҕус хаан устата аабыллар. Уруу-аймах тоҕус хаан устата тарҕанар.
Аҕа - эйигин төрөшпүт эр киһи.
Ийэ - эйигин төрөшпүт дыхтар.
Эһэ - ийэн, аҕан аҕалара.
Эбэ - ийэн, аҕан ийэлэрэ.
Хос эһэ - эһэн, эбэн аҕалара.
Хос эбэ - эһэн, эбэн ийэлэрэ.
Түгэх эһэ - хос эһэн, хос эбэн аҕалара.

кыыс быраатын манньк ааттыыр.
Сиэн - оҕон оҕото.
Хос сиэн - сиэниг оҕото.
Сиэн-ини - биригэ төрөөбүт убайыг-быраатыг, эдьийи-балтын оҕолоро.
Сиэн-балты - биригэ төрөөбүтүг кыыс оҕолоро.
Сиэнчэр - сиэннэргинэн урууларын. Хаан булчуһан ырааппыт дьон.

аҕа саастаахтарга.
Саҕас - уол ойбо. Уолтан балыс саастаахтарга.
Түгүүр - холбоспут уоллаах кыыс аҕалара.
Ходоҕой - холбоспут уоллаах кыыс ийэлэрэ.
Биллэх - биир ыал кыргыттарыг ылбыт күтүөттэр.
Бэргэн - улахан уол ойбо.
Бадья - кыра уол ойбо.
Кыгаттар - холбоспут уол-

САХАЛЫ ТӨРӨПҮТ-УУСПУТ

Түгэх эбэ - хос эбэн, хос эбэн ийэлэрэ.
 Биэс тарбах ахсаана түгэх эһэнэн бүтэр. Атын илииг тарбаҕар көһөбүн, алтыс хаан эһэ-үйттэн саҕалаан барылар эй-иэхэ өбүгэ дьон диэн буолаллар. Өбүгэ эһэ, атыттар өбүгэ дьон диэн.

лаах кыыс уруулар кыгатты буолаллар.
Күрө-быраат - кийиит, күтүөт бырааттара.
Күрө-балыс - кийиит, күтүөт балтылары.

Абаҕа - аҕадыттан аҕа саастаах уруу эр киһи барыта.
Убай - аҕадыттан балыс, эйигиттэн аҕа саастаах уруу эр киһи барыта.
Таай - ийэҕинэн аймах эр киһи барыта.
Быраат - эйигиттэн балыс уруу эр киһи барыта.
Ини - эйигиттэн балыс биригэ төрөөбүт уол оҕо.
Биһ - эйигиттэн аҕа биригэ төрөөбүт уол оҕо.
Эдьий - эйигиттэн аҕа саастаах уруу-аймах дыхтар барыта.
Балты - эйигиттэн балыс саастаах уруу-аймах дыхтар барыта.
Аҕас - биригэ төрөөбүт кыргыттартан сааһынан аҕалара.
Балыс - биригэ төрөөбүт кыргыттартан сааһынан кырата.
Сурдьу - биригэ төрөөбүт

Эдьий-кылын - күтүөккэ ойбуун эдьийдэрэ.
Убай-кылын - күтүөккэ ойбуун убайа.
Аҕас-кылын - кийииккэ эрин эдьийдэрэ.
Убай-кылын - кийииккэ эрин убайдара.
Хотун - кийииккэ эрин ийэтэ.
Тойон - кийииккэ эрин аҕата.
Сыбаат-уруу - күтүөтүнэн сыбанан уруурҕаһы.
Сыҕаан-уруу - кийиитинэн сыбанан уруу.
Сыдыан-уруу - биэс хаан кэнниттэн тоҕус хаанна диэри уруу.
Уруу - хаанынан чугас уруу аҕан өтгүнэн. Эһэлэрин биригэ төрөөбүтүгэригэ диэри, алта хаан иһинэн. Сэттис хаан уруурҕаһыта бүтэр. Эр-ойох ылсыы биир аҕа ууһун иһигэр барынан сеп.
Аймах - элбэх дыхтар хааны суурайан хаан быралыйан эрэр кэмин аата. Ийэн өтгүнэн аймахтарын.

Соноҕос - төрөшпүт уол оҕон. Удьюрун уолунан сонуур. Аҕатын туйабын хатарар, сонун кэтэр. Соноо-оҕос. Үс тыл. Оҕонон соноо уонна оһорун диэн таңара ыйааҕа.
Уол-кыыс - төрөшпүт оҕолорун, биитэр уопсайынан оҕо аата.
Сыдыан уруу - түгэх эһэ-үйттэн анараа өттүнээҕи уруун барыта.
Сыҕаан уруу - сүктэн кэлбит кийиит-күтүөт уруулары.
Күтүөт - кыыс эрэ.
Кийиит - уол ойбо. Уолтан

Туһалаах сүбэлэр

Араас саастарга хаан баттааһына хайдаҕа септөөбүн киһи барыта билбэтэ буолуохтаах. Мантан көрөн бэйэбит доруобуу-йаҕытын сыаналаан.
 Саҕа төрөөбүт оҕо хаанын баттааһына ртутнай столбик 70 мм тэнгнэхтээх.
 Биер сааһын туолбут оҕоҕо: уолаттарга - 96/66 (үөһэнитэ/аллараангыта), кыргыттарга - 95/65.
 10 саастаах оҕолорго: уолаттарга - 103/69, кыргыттарга - 103/70.

1. Тааска биитэр кыра биэдэрэҕэ 37-40 кыраадыс сылаас ууну кутан баран ата-хытын онно угадыт. Уу сойуор диэри (бу 20-мэ мүн. буолуоҕа) хаан баттааһына 15-20 мм намтыаҕа. Оттон ата-ххар варикозтаах буоллаахха, ууга илии тонолохторун угуохха сеп.
 2. Укроп сизмэлэрэ хаан баттааһынын намтаталлар. 2 ост. нь. укроп сизмэтин 2 ыстакаан оргуйбут ууга кутан бардарабын. Ол кэннэ 200 мм хаан баттааһынаах киһи 1-2 ч. нь., онтон үрдүк баттааһынга 3-4 ч. нь. иһэбин.

Тиистэр миилэлэрэ хаанныралларын тохтодор.
 Доруобай буолун!
 «Новейший справочник необходимых знаний» кинигэттэн

ЛАВРОВАЙ ЛИИС ТУҔАТА

Хас биридди дьизэ бэйэтэ ураты сыттаах-сымардаах буолар. Кимнэ эрэ духуунан биитэр кофенан, сороххо дьизэ аһынан уонна сылаас үтүнэн угуттуур. Ол эрэн сорох дьизэлэргэ мэлдьи сибизһэй уонна ураты ыраас сыт олохсуйар. Бу искусственнай салгыны ыраастааһынтан буолбатах, бу ньыманы былыргы гректэр уонна римлянар туһаналлар этэ. Кинилэр лавровай лииһи аҕардас ас астааһына буолбакка, дьизни-уоту мөкү сыттан уонна сииктэн ыраастыырга тутталлара. Ол инниттэн кинилэр лавр лиистэрин уматаллара.
 Манньк процедураны элбэхтик туһаннаахха аҕардас сыты эрэ ыраастаабакка, сорох ыарылары тохтоуохха сеп, доруобуйаг туругун көннөрөр кыахтаһабын. Лавровай лиис сыта киһи организм уоскутара уонна ыарыны мүлүрүтэрэ дакаастанан турар.
 Лавровай лиис эпилепсияны (таттары) тохтодор, стрени намтатар, сылааны, угуйбат буолууну бохсор. Бу барыта лаврга тыһунар органнары ыраастыыр уонна организмүтүттүүн уоскуттар цинеол, эфирнэй арылар бааларыгын төрүүтүтээх.

Уоскуттар дьайыыны 10 мүнүүтэнэн ситиһэр инниттэн 2 уст. кураанах лавровай лииһи септөөх иһиккэ уматыг, сотору соҕус хоскун үчүгэй сыт толоруу. Лавровай лиис уруккуттан ыраас, ситиһилээх буолуу символунан ааттанара. Бу үүнээйи дьиктилээх дьайыыта өссө былыргыттан бэлиэтэнэрэ. Лавровай лиистээх араас ритуаллар ыгытылаллара, сорохтор баччаанга диэри аан аттыгар лавр дьөрбөтүн харысхал курдук ыйыыллар.
 Маны таһынан лавровай лиис таракааннары кытта охсуһууга туһалаах, киһи сыта таракааннары үүрэр, бу кэмнэ оҕо-урууга тохто до куттала суох.
 Дьизэ кураанах лавровай лииһи мэлдьи уура сылдыг.

ХААНЫ БАТТААҔЫНА ХАЙДАҔЫЙ?

20-лээх эдэр дьонго: уолаттарга - 123/76, кыргыттарга - 116/72.
 30-гар чугаһабыт эдэр дьонго: эр дьонго - 126/79, эдэр дыхталларга - 120/75.
 Орто саастаах дьонго: 40-наах эр дьонго - 129/81, 40-наах дыхталларга 127/80.
 50-нээх дьонго: эр дьонго - 135/83, дыхталларга - 137/84.
 Сааһырбыт дьонго: 60-наах эр дьонго - 142/85, дыхталларга - 144/85.
 70-гар тиийбит дьонго: эр дьонго - 145/82, дыхталларга - 159/85.
 Кырдыаҕас дьонго: 80-наах эр дьонго - 147/82, дыхталларга - 157/83.
 90-наах кырдыаҕас эр дьонго - 145/78, эмээхситтэргэ - 150/79.

3. Кефиргэ 1 ч. нь. корицаны эбэтин уонна бу утаҕы үс ый устата күнгэ биридди ыстакаан нуормалаан истэххинэ, хаанын баттааһына уларыйбат буолуоҕа.
 Эссө биер олус судургу уонна сүрдээх көдүүстээх рецепт баар, манан ачыгыһа икки сылга артериальной хаан баттааһынын нуормаҕа тутуохха сеп. Манна көппийкэ да ороскутурбаккын.
 Отвар састааба манньк: 5 ост. нь. бэс иннэтэ, 2 ост. нь. дөлүһөн, 2 ост. нь. репчатый луук хаҕа. Маны барытын 1 л тымныы ууга кутан баран оргутаһын уонна хаппахтаан баран кыра уокка 10 мүн. туруорабын. Ол кэннэ сөҕөрдөн баран сиидэлигин, кыратык уу эбэтин, маны барытын икки күн устата иһэбин. Манньк эмтэни толору курса түөрт ыйга тэнгнээр.

ҮРДҮК ХААН БАТТААҔЫНЫН ТӨРӨШПӨТ УОННА СУҔАЛ КӨМӨ
 Артериальной үрдүк хаан баттааһына икки сыһпартаттан тутуллар: үөһэ сыһпара - бүүр баттааһына, аллара - сүрэх баттааһына.
 Биэс мүнүүтэ иһинэн хаан баттааһынын хайдах намтатыахха сөбүй:

Биэс күнүнэн доруобууаҕар үтүө уларыһы биллиэхтээх — төбө ыарыһа ааһахтаах, оттон ый буолан баран, сыһа гипотензивнэй препараттары туһанары тохтоуохха сеп. Эрэйэ суох тахан кийри — бу оһоһун уонна быарыг ыраастанарын туоһута. Бу отвар иммунитеткын бөөргөтөр, грип утары профилактической суолталаах. Ийги сөпкө таһаарар свойстволаах.

ТӨРӨТ ҮГЭСТЭРИ ТУҔУНАН

Аны салама туһунан манньк санаа баар. Былыргыттан быйылга диэри саха омук араас үөрүүлээх түгээннэргэ — сыбаайбаҕа, ыйыахха, дьиз малааһыныгар ситии быаҕа араас өгнөөх таңас сыһын баайан, салама онорон ыйыыр үгэс баар. Былыргылар ол саламаҕа нийрэй өрүтүн, туос ыаҕайы онорон, ол быйыһыгар сылгы сизэллэн, эмиз таңас сыһынан эриэн ситии хатан онно иилэн ыйыыллара. Билигин оннук силигин ситэрэн оноруу мээһэ кыаллыбат, ол иһин араас дьүһүннээх таңас сыһын баайабыт. Дьининэн, биһиги бары айылҕа оҕолорунабыт дэнэбит, ол-бу оноруктарыг үксүлэрэ айылҕаны кытта ситимнээх. Ол курдук, саламабыт эмиз айылҕаны кытта ситимнээх оноруллуохтаах. Холобур: манан таңас сыһа — манан хаарбыт, от күөҕэ өг — күөх сайыммыт, халлаан күөҕэ — үрдүк мэнгэ халлааммыт, өрүстөрүт, күөллэрүт, саһархай өг — үрүн күммүт, ыйыт бэлиэтэ, кыһыл дьүһүн — орто дойдубутугар, Ийэ сирбитигэр тапталбыт туоһута, ойуулаах таңас — сирбит симэҕэ сибээки бэлиэтэ, хараҕа дьүһүн — түүннү кэм бэлиэтэ, ити сэттэ суол таңас сеп түбэһэр, атын ол-бу өгнөөх таңас барсыбат. Ити былыргылар онорор саламалара кинилэр сүөһүлэриттэн, сылгыларыттан ситимнэрин быспаттарын бэлиэтэ. Бу салама эмиз харысхал бэлиэтэ. Холобур, тула тардыллыбыт саламаҕа таһыттан куһаҕан дьай кийрбэтин, иһигэр үтүө түгэн тыһына иннин диэн, салама намьһахтык тардыллыбыт буоллаһына өрө анһан, атыллан, үктээн кийрилибэт, анал кийрэр-тахсар аһаҕас сирдээх буолар.

Аны сахалыы таңас туһунан эмиз биер санаа эрийэр. Билигин кэмнэ араас уустар, уус-уран оноруктар маастара буолбут дьоммут үгүстэр. Холобур: сахалыы таңаһы тигээччилэр дэлэйиннэр, араастан фантазиялаан тиги күүрэххэ кубулуйда курдук. Ол түмүгэр, хайа омук таңаһа биллибэт буолуор диэри сорох истэһнэһинэр тигиһилэрэ дьин сахалыы өйдөбүлү өлбөрдөн эрэр. Халадаай ыр-баахылаах, кэһиэччиктээх, илин-кэлин кэһиһэрдээх, бастыһалаах, илиитигэр бөөхтөөх дыхтары көрдөххө, дьиннээх саха дыхтара бу иһэр, саха таңаһа бу баар диэн астына көрөбүн.
 Кэлэр өттүгэр холобур: саҕаны, үчүгэйи онордоххо, оҕолору аҕалан экскурсия курдук көрдөрө-көрдөрө быһаарыахха, кэһиэһэххэ наада. Оччоҕо, баҕар, ол-бу алдыһыта, бөх-сыыс ыйылыһыта тохтоорой. Учууталлар, төрөшпүттэр биер ирдэбилинэн үтүөҕэ-кэрэҕэ уһуйаллара буоллар. Учуутал сэмэлиир, төрөшпүт көмүскэһэр буоллаһына, хайа да оҕо биер санааҕа кийриэ суоҕа, онон, бары да бөһүөлөкпүт көстүүтэ кэрэ, ыраас буоларын туһугар хантан эрэ быстах кэлэ сылдыар киһи курдук туттумуобун!

З.И. ЕГОРОВА

ДЭЙБИИР ТУҔАТЫН ТУҔУНАН САНААМ

Өбүгэлэрбит сылгыны Күн Дьөһөгөй оҕото диэн бэрт сөпкө ааттаабыттар эбит. Ол курдук, сылгы миинэр мингэ, көлүнэр көлө буоларын таһынан мин-һыгэс амтаннаах эмиз эти, иһи-үөһү, өссө бөһө-таҕа элбэх туһалаах улахан тириини уонна таңас буолар тыһы биэрэр. Оттон кутуругуттан, сизэлиттэн дэйбири, быа-туһах, араас таңас-сап, сеп-сэбиргэл, онноо-бор илим, мунха онтон да атын мал-сал оноруллар. Дэйбиер туһунан мин санаам манньк.

Дэйбиер туһата, суолтата олус элбэх. Киһи хаһан, ханньк үйэҕэ айыллыбыта биллибэт эрэри, бу саха норуотун өлбөт-сүппөт айымньыта. Дэйбиер сайынны ыйыахтарга кэтэр саха таңаһыгар ханыы буолар. Ону таһынан кумаартан, атын да үөнтөн-көйүүртэн көмүскэл. Мин сылыктырыбынан, дэйбиер сүрүн анала олус сүдү улахан. Ол курдук, дьизни-уоту, дьиз кэргэни, бириддиэлэн дьону араас хара дьайдартан дыалбарытар, куһаҕан тыһынан харыстыыр, ол-бу мөкү өрүттэртэн арчылыыр, араҕаччылыыр аналлаах. Ити — бу барыта чөл олохтоох буоларга ыра санаа күүһүнэн үчүгэй түстэһин. Холобур, туохтан эрэ дьиксиннэххэ, сэрэн-нээххэ, дьаахханаахха даҕаны, дьиз ааныгар тохтоон туран (таһырдыа эбэтэр иһирдэ) үстэ кэнниг диэки (төбөн үрдүнэн уонна саннын нөҕүө уна, ханас охсулулар) оччоҕо туох куһаҕан дьай батыһытын, буулаабытын кийдиһыгын, чөл буоллаһын. Маны ситэ билбэт буоламмыт аахай-баппыт.

Дэйбиер — бу саха омук баар-суох биер ытык, сүдү саха куттаах туттар тарилэ буолар. Онон дэйбиери кийрэр аан аттыгар ыйаан туран сайын да, кыһын да куруутун туттуохха, аналанын туһаныахха, көмөлөһүнэриэххэ сеп. Дэйбиер былыргы дьыллар быдан мындааларыттан түн былыргыттан силлестээх-мутуктаах, ситимнээх буолан үйэлэри уңуордаан бу күнгэ-дьылга дылы тиийэн кэллэҕэ диибит. Биһиги, билигин кырдыаҕастар, дэйбиер туһунан өйдөбүлүт кыра. Ол барыта хомуньуус баартыһа сизэри-туому, итэҕэли үрэйбитэриттэн, боппуттан сибээстээх. Сэрииннигэр-кэннигэр үөскээбит дьону төрөшпүттэрбит дэйбиер-дээбэккэ анараа дойдуга бараахтаахтара. Дьэ, билигин дэйбиердэнэн-тойдонон эрэбит. Бу үчүгэй.

Саха омук биер баар-суох өбүгэлэрбиттэн нэһилиэстибэ курдук хаалбыт ритуальной тарилбит тиллибитэ үчүгэй. Маны дьон-сэргэ биһирээн, саха ыала барыта дэйбиердээх буолуон сеп этэ. Бу айыг үрдүк айыыларбыт үтүөнү ыраалаан саха омугу чөл куттаах буоллун диэн уонна саха сизэрэ-туома, итэҕэлэ сүтэн-онон симэлийэн хаалбатын диэн маны түстэбиттэр эбит.
 Бу суруйуум үчүгэй санаа тосхоллоох үтүөҕэ, үчүгэйгэ тардыһы буолуон сеп. Маны аахпыттар сөпкө өйдүүрүтүгэр уонна бэйэбит санаабытын суруйан дэйбиери пропагандалыырга көмөлөһөрүтүгэр баҕарабын.
Ефрем ЕФРЕМОВ - Убай оҕонньор, сэрии, үлэ ветерана, Алма

ДЬИЭ ТУТТАБЫТ: ХАНТАН,

Кэнники сылларга улуус киинигэр, нэһиликтэргэ саҕа олорор кыбаарталлар баар буоллулар. Араас программаларынан дьон дьиэ тутталара элбээтэ.

Сир учаастагы атыыластын, дьиэ туттарга үп-харчы муньуннун, былааннанньыг... Дьиэтин ымпыгар-чымпыгар тийэ толкуйдаатын... Дьэ, тутуу матырыйаалын атыылаһаары ыксыгыт. Ол гынан баран, тутууну саҕалаан иннинэ тэрилтэринэн элбэх докумуон хомулларыттан саллабын. Туохтан, хайдах саҕалааххын билбэккин... Онон, күндү ааҕааччы, бүгүнтү нүмэргэ эйиэхэ аҕыйах сүбэлэри биэриэхпит.

Саха Республикатын Кадастровай палататын Намнааҕы филиала, инженер-технолог Попов Альберт Афанасьевич

СИР УЧААСТАГЫН БЫҔААРТАРАРГА

1. сайабылыанньа биэрэ-бин (ханньк сыалга туттаргыт, аадырыһын, кээмэин ыйабын);
2. пааспарыт куоппуйата;
3. учаастагы атыылаһы-атыылааһын дуоҕабара;
4. кадастровай былаана;
5. учаастак государственнай регистрациятын сибидиэтэли-тибэтэ.

Сирин учаастагыт докумуоннааһын туһунан быһаарыт тахсар. Быһаарыгыт, пааспарыт, учаастагы атыылаһы-атыылааһын дуоҕабарыт, кадастровай былаангыт федеральной регистрационнай сулууста Намнааҕы салаатыгар биэрэҕин.

Дьэ, бу кэннэ дьиэ тутуутун докумуоннарын оноттороҕун.

Тутууну ытыгыга көнүлү, аадырыһыт ингэри дьаһалын нэһилиэгин дьаһалтатыттан ылаҕын.

ТУТУУГА КӨНУЛУЫЛАРГА

1. нэһилиэк баһылыгыт аатыгар сайабылыанньа (анал форманы приемнайтан ылаҕын); сайабылыанньаҕа сирин учаастагыт былаанын схематыт уруһуйдуугун (дьиэнт, террасант, сарайыт, туалетыт, теплицант уода олбуор иһинээҕи тутууларыт ханан тураллара, дьиэнт акылаатыт матырыйаала, ханньк кээмэйдээх мастан истиэнэлэрэ оноһуллаллара, кырыһатыт матырыйаала, муостатыттан үрдүгэр диэри кээмэйт);
2. пааспар куоппуйата (сирэйт өтгө, пропискалаах сирэйт);
3. кадастровай пааспар куоппуйата;
4. гос. регистрация сибидиэти-тибэтэ;
5. атыылаһы-атыылааһын дуоҕабара эбэтэр сир арендатыт төлөбүрүн квитанцията, бэлэхтээһинт, биэриит, суут быһаары-лара уода;
6. техническэйт пааспар (баар буолаҕына);

7. 1:500 иэнтээх топосъемка (техническэйт учуот уонна техническэйт инвентаризация республикатааҕы киинит Намнааҕы филиалыгар эбэтэр РЕАЛ ПРАВО-ға оноттороҕун).

ААДЫРЫҔЫ ИНЭРЭРГЭ

1. тутууга көнүлү;
2. сир учаастагыт кадастровай пааспара;
3. сир учаастагыт бас билигэ государственнай регистраци-я сибидиэтэли-тибэтэ;
4. гражданин пааспара;
5. сир учаастага бас билигэр баар буолаҕына, нолуогун төлөбүтүн туһунан квитанцията. Куортамга ылбыт буола-хына, төлөбүрүн квитанцията. Аадырыһыт ингэригэ нэһилиэгин баһылыгыт аатыгар сайабылыанньа суруйаҕын. Сайабылыанньаҕа манньгыт иһитиннэриилэри онороҕун (анал бланкаҕа):

1. сирин көрүнгүн (земельный участок, здание, сооружение, помеще-ние, объект незавершенного строительства);
2. аадырыскыт, тоҕо ингэрил-лэрин ыйаҕын;
3. ханньк докумуоннарыт туттарбыккыт чопчулуугун.

УОТУ КИЛЭРТЭРИГЭ

- 1-кы хардыт — РЭС-кэ технологи-ческэйт холбооһунна сайаапка биэрэҕин. Сайаапка 15 хо-нук иһинэн көрүллэр. Сайаапка пааспарыт, ИНН дааннай-дарыт, олорор, пропискалаах аадырыскыт тус-туспа, уот кил-лэртэрэр биричиннээҕин, күүһүн ыйаҕын;
- 2-с хардыт — технологи-ческэйт холбооһунна дуоҕабар онороҕун;
- 3-с хардыт — электросет-кэ холбонуу өтөтүн төлүүтүн (Энергосбытка);
- 4-с хардыт — сакаасчыт уонна толорооччу өттүтэн техни-ческэйт усулуобуйа ирдэбиллэ-рин толороҕун;
- 5-с хардыт — техническэйт усулуобуйаны толорбутун туһу-нан биллэрэҕин (уведомление). Биллэригэр уот тэриллэрин сертификаттарыт, бырайыак-тыыр дөкүмүөн куоппуйаларыт биэрэҕин;
- 6-с хардыт — 3 актаны то-лороҕун (акт осмотра, акт о вы-полнении технических условий, об осуществлении технологи-чес-

«Энергосбыт» хонтуората, Салайааччы Кулаковская Ольга Дмитриевна

ского присоединения, акт о раз-граничении эксплуатационной ответственности и балансовой принадлежности);

- 7-с хардыт — уотунан хаач-чыһыт (электроснабжение) дуо-габара оноһуллар;
- 8-с хардыт — учуоттуур тэ-риллэри пломбалыыллар;
- 9-с хардыт — уоту холбуул-

Манньк докумуоннарыт ин-женергэ туттараҕын:

1. сайаапка (бэлэм форма-лаах);
2. пааспар куоппуйата;
3. ИНН куоппуйата;
4. сир учаастагыт гос. реги-страциятын сибидиэтэли-тибэтэ;
5. объектарт ситуационнай бы-лааннара;

«РЭС» (Районные электрические сети) хонтуората, Инженер Павлов Алексей Семенович

лар.

Уоту холбооһун техни-ческэйт усулуобуйатыт, дуоҕа-барыт түһэриит, техническэйт усулуобуйа туолуутун аактатыт Нам селотугар И. Винокуров уулусса 23/1-р, «Энергосбыт» хонтуора-тыгар, техническэйт холбооһун инженерэ сэрэдэҕэ, чэппиэргэ сарсыарда 10-тан киэһэ 17 чааска диэри биэрэр. 13 — 14 чааска диэри эбиэтиир.

6. техническэйт пааспара (та-һын уонна хаһан тутуллубут кэ-мин ыйар сирэйт);

7. урукку сылларга бэрил-либит техническэйт усулуобуйа, актарт куоппуйалара;
8. энергосбыттан уокка иэһин суоҕун туһунан ыспыраапка. Инженер бэнидизинньиккэ, оптуорунньукка, бээтинсэҕэ до-кумуоннарыт онорор, дьиэлэри-нэн бэрэбиэркэ ыһтар.

ГААҔЫ КИЛЛЭРИИГЭ

Гаас киириитинэн улууска «Сахатранснефтегаз» АУО уонна «Намгазстрой» ХЭТ дьарыктаналлар. Стоякка диэри киириитин «Сахатранснефтегаз» онгорор.

«Сахатранснефтегаз» тэрилтэ аадырыһа: Нам с. Пугель-Амосова уул. 7 №-рэ.

Уһаайбага стояк баарыттан, суоҕуттан докумуон хомуллуута араас.

Стояк баар буоллаҕына: «Сахатранснефтегаз» АУО начальнига А.Н. Юмшанов аатыгар техникескэй усулуобуйа бэрлэитигэр сайабыланныа суруйабыт, пааспаргыт, уһаайбагыт куортамын (арендатын) эбэтэр государственной регистрация сибидиэтэлиститибэтин куоппуйаларын биэрэбит. Ханнык гаас котелун туруораргытын чуолкайдьыргыт ордук.

Техникескэй усулуобуйа онгоһуллан, «Намгазстрой» тэрилтэбэ бырайыактааһынга ытытыллар. Бырайыагы «Сахатранснефтегаз» начальнига эбэтэр старшай маастар илии баттыллар. Салгыы «Намгазстрой» эбэтэр атын көнүллээх подряднай тэрилтэ монтажтааһынга дуогабар онгорсор. Акт онгорсон тутуһаллар. Толорор-техникескэй докумуоннары онгоруу сааланар. Толорор-техникескэй докумуоннары онготорорго дьиэлээх киһи манньк докумуоннары туттарар:

- вентиляционной буруо тахсар ханаалларын техникескэй туруктарын туһунан акт (гаас

сыһыарыллар докумуоннар: сир учаастагын ситуационнай былаана, бас билии докумуона (свидетельство о государственной регистрации), 1:500 иээнээх топографической устуу каартата, туох тэрил туруара, дьиэ кээмэйэ, пааспар сирэй уонна пропискалаах өттө.

Учаастак иһигэр стояктаах буоллахына, технологической холбоонунга сир докумуонун, аренда эбэтэр гос. регистрация сибидиэтэлиститибэтин биэрэбит.

Уһаайбага стояк суох буоллаҕына, начальнига аатыгар сайабыланныа суруллар, пааспарын, куортамын (арендабыт) дуогабара эбэтэр гос. регистрация сибидиэтэлиститибэте, М1:500 иээнээх топосъемка сыһыарыллар.

Дуогабар куоракка 1 ый устата сөбүлэнгэ ытытыллар. Ол кэннэ хаһаайын «Сахатранснефтегаз» кытта дуогабар онгорсор. Бырайыак 1 ый устата куоракка бэрэбиэркэлэнэр. Стояктан уһаайба уонна дьиэ иһигэр киириитин бырайыага, техникескэй усулуобуйата онгоһуллар. Сметата куоракка көрүллэр. Web Market сайтыгар аукцион ытытыллар. Аукционга кыайыт тэрилтэ стояктан гаас проводын монтажтыр. Подряд дуогабара 7 күнүнэн онгоһуллар. 20

«Сахатранснефтегаз» хонтуората. ПТО үлэһитэ Любовь Михайловна Лугинова

- Быттар үлэлэрин бэрээдэгэ:
- тас өттүнээби гаас проводын тардыы (монтажтааһын);
 - ис өттүнээби гаас проводын тардыы (монтажтааһын);
 - кээмэйдээһин;
 - толорор-техникескэй докумуоннары бэлэмнээһин, ытытыллыбыт үлэлэри тутуу аактатын онгоруу;
 - гаас проводын боруобалаан ытыты (пневмоиспытание газопровода);
 - «Сахатранснефтегаз» бэрэстэбиитэлэ объекты тутар;

ТЕХНИЧЕСКЭЙ БЫЛААНЫ ОҢОРТОРУУГА

Техникескэй былааны, пааспары уонна уһаайбалар быысаһылары (межевание) докумуоннарын техникескэй учуот уонна инвентаризация республикатааҕы киинин Намнааҕы филиала онгорор. Аадырыһа: Нам с. Ленин уул 6 №-рэ, «Россельхозбанк» дьиэтэ. Дьиэ техникескэй пааспарын онготорууга манньк докумуоннары туттарабын:

1. нэһилиэк дьаһалтатыттан дьиэ туттууга көнүл;

БИРИЭМЭБИН КЭМЧИЛИИРГЭ

Мань сэргэ дьиэни бас билиигэ быраабы регистрациялааһын сибидиэтэлиститибэтин докумуоннарын МФЦ (многофункциональный центр) эмиэ тутар. Аадырыһа: Нам с. И. Винокуров уул. 10»А»№-рэ.

Эбэтэр элбэх тэрилтэбэ докумуон онготорон бириэмэ барыан кэриэтин, барытын биир сиргэ, «РЕАЛ ПРАВО» ХЭТ-ка онготоруоххун сөп.

Ханнык өгөлөрү онгороруй? Аадырыстара: Нам с. Черны-

ХАЙДАХ САБАЛЫЫБЫТ?

хочуолларын туруоруутун, астанар оһох, буруо тахсар (дымоход уонна вентканал), УГРС-тан С. Софронов, Д. Павлов бэрэбиэркэлиилэр, тел. 43-190, 8914277712);

- хочуол, күөстэнэр оһох, счетчик пааспардара;

- гаас проводыгар холбонууга техникескэй усулуобуйа куоппуйата.

Гаас проводын устуу (исполнительская съемка) туспа төлөнөр. Толорор-техникескэй докумуоннары дьиэ хаһаайына начальнига эбэтэр старшай маастарга илии баттаттар. Производственной-техникескэй отдел инженеригэр регистрацияланар, дуогабарынан төлөнөр. Инструктаж бэрлэлэр, бастакы боруобалаан ытыты онгоһуллар, врезкаланар. Кассага гааһы биэри уонна техникескэй хааччыыты дуогабарын онготороһут. Барбыт үлэлэр акталаналлар. Онтон, дьэ дьиэбэ итии холбонор.

«Сахатранснефтегаз» АУО начальнигын аатыгар сайаапка суруйабыт. Сайаапкага пааспаргыт дааннайдарын, олорор аадырыскытын, туох сыалга гаас киллэттэрэргитин ыйабыт (саһа дьиэ, эбии тутуулар, стоягын көһөтөрүү у.д.а.), олоххутугар эбэтэр производственной наадаларга туттаргытын ыйабыт. Эбии

«Намгазстрой» хонтуората, кылаабынай инженер Слепцов Иван Владимирович

күн иһинэн монтажтаныахтаах. Стояк киириитин төлөбүрү: 0-10 м диэри - 45.838.32 солк., 10-20 м диэри— 57.229.90 солк., 500 м диэри — ыраабыттан көрөн.

ГААҔЫ ХОЛБОТУУГА

Бу үлэнэн «Намгазстрой» ХЭТ (аадырыһа: Нам с. Ленин уул. 24 №-рэ) дьарыктанар.

- толорор-техникескэй докумуоннары биэри (барытын төлөөбүтүн кэннэ).
- Толорор-техникескэй докумуоннары онготорорго манньк докумуоннары туттарабын:
- вентиляционной буруо тахсар ханаалларын техникескэй туруктарын туһунан акт (гаас хочуолларын туруоруутун, астанар оһох, буруо тахсар (дымоход уонна вентканал) «Сахатранснефтегазтан» -тан С. Софронов, Д. Павлов бэрэбиэркэлиилэр, тел. 43-190, 8914277712);
- гаас хочуолун, күөстэнэр оһох, счетчик пааспардара;
- гаас проводыгар холбонууга техникескэй усулуобуйа куоппуйата.

Гаас проводын устуу (исполнительская съемка) туспа төлөнөр.

Дьиэн уота, гааһа киирдэ, аны техникескэй былаанын, пааспарын ылангын, бас билиигэр ылар докумуону онготороһун (свидетельство о государственной регистрации).

«РЕАЛ-ПРАВО» хонтуората, Салайааччы Роман Константинович Колодезников

МФЦ хонтуората. Салайааччы Дьяконов Сергей Михайлович

2. аадырыһы инэри туһунан дьаһал.
- Дьиэ техникескэй былаанын онготорууга докумуоннар:**

1. анал былаанкага сайабыланныа суруйабын;
2. сир учаастагын куортамын (арендалааһын) дуогабара эбэтэр государственной регистрациятын сибидиэтэлиститибэте.

МЕЖЕВЭЙ БЫЛААНЫ ОҢОРТОРУУГА

1. сайабыланныа суруйабын;
 2. дьиэ техникескэй былаана.
- Дьиэ техникескэй былаанын, пааспарын онготорон барангын, Саха республикатын кадастровай палаататын Намнааҕы фили-

шевскэй уул. 17 №-рэ. Тэрилтэ салайааччытынан Роман Константинович Колодезников үлэлиир. 6 үлэһиттээх: архитектор, кадастровай инженердэр.

Ол курдук, сир учаастагын быһаарыы, быысаһы, чуолкайдааһын, араарыы, холбоонун, көннөрүү, кадастровай үлэлэр докумуоннарын түргэнник удамыр сыанаҕа онгоролор.

Төһө кыалларынан дьиэ онгостон киирээргэр сүбэлэри биэрдим.

Аныгылыы бары өттүнэн хааччылылаах дьиэлэри онгостон, олоххут уйатын түстээн.

Анастасия КОРЯКИНА

ЦТИ «Россельхозбанк» дьиэтигэр иккис этээскэ баар. (Хангас) салайааччы Светлана Степановна Земскова, техник Никифорова Матрена Петровна

Понедельник, 7 ноября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.05 Д/ф «Парад 1941 года на Красной площади» 12+

17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.15 Контрольная закупка 12+

17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.15 Контрольная закупка 12+

закупка 12+
09.40 Женский журнал 12+

05.35, 06.10 Наедине со всеми 16+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.35 Х/ф «Улица полна неожиданностей» 12+

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00 Новости
09.10, 04.10 Контрольная закупка 12+

17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00 Новости
09.10, 05.05 Контрольная закупка 12+

17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+

21.00 Время
21.30 Голос 12+

05.35, 06.10 Наедине со всеми 16+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.35 Х/ф «Улица полна неожиданностей» 12+

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00 Новости
09.10, 04.10 Контрольная закупка 12+

17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00 Новости
09.10, 05.05 Контрольная закупка 12+

17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+

Понедельник, 07 ноября

06:30 Дойдум дьоно (Сааскылаах ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Хаҥалас ТВ) 6+
10:45 Дойдум дьоно (Бэрдьигэс ТВ) 6+

06:30 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

18:15 Прогресс 6+
18:45 Күнчээн 0+

06:30 В кадре-республика (Зырянка ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 В кадре-республика (Чароит ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 В кадре-республика (Ленск ТВ) 6+
15:30 Ориентир-здоровье 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

18:15 Новости парламента 12+
18:30 Дойдум дьоно (Эдьигээн ТВ) 6+

06:30 В кадре-республика (Чароит ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 В кадре-республика (Ленск ТВ) 6+
15:30 Ориентир-здоровье 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

10:45 Истинг илдьит 6+
11:30 Хранители времени 6+

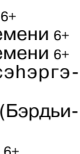
06:30 В кадре-республика (Чароит ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 В кадре-республика (Ленск ТВ) 6+
15:30 Ориентир-здоровье 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

Пятница, 11 ноября

06:30 В кадре-республика (Чароит ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 В кадре-республика (Ленск ТВ) 6+
15:30 Ориентир-здоровье 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

06:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 13 НОЯБРЯ

00.40 "Человек с железными кулаками". (США, Гонконг, 2012г.) Боевик.
События развернутся в древнем феодальном Китае. Фильм расскажет историю чернокожего кузнеца, который умеет делать оружие и с легкой руки снабжает им всех, у кого есть чем заплатить. Китай того времени - жестокое место, поэтому оружие и знание навыков кунг-фу помогут жителям близлежащей деревни защитить свои дома и семьи от других кланов...

РОССИЯ

Понедельник, 7 ноября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

17.40 Прямой эфир 16+
18.50 60 Минут 12+
21.00 Т/с «Гражданин Никто» 12+

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Понедельник, 7 ноября

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

Понедельник, 7 ноября

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

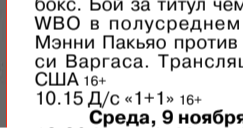
12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

Понедельник, 7 ноября

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

12.30 Д/с «Безграничные возможности» 12+
13.00, 13.25, 15.00, 17.05, 19.45, 21.50, 00.30 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

Пятница, 11 ноября

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

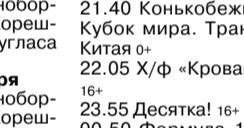
12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

Пятница, 11 ноября

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

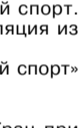
12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

Пятница, 11 ноября

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

12.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков (Россия) против Дугласа Лимы (США) 16+

(Бүтүүтэ. Иннин 1 сир. көр)

Тоёо диэтэргит, ол үөһэ кэрдиискэ ким аймахтаах, билсилээх – көрсүүлээх, биитэр халын харчылаах эрэ тахсын сөп. Айар элитабыт арбаа дойдуну маассабай культурагын үтүктэн, бэйэ үгэһин төрүт умнан ыччакка, оёолорго содур ис хоһоонноох культураны, сиэри-майгыны соннуулар. Телевидениеэ ол айар элитабыт ким хаста арахсыбытын, көрсүүлэспитин, сыгыньах ангардаах кестөлөрүн күннэтэ «үтүө сонун» онгостон кэспиллэр.

Аны литературага саамай элбэх тираһынан вульгарнай ис хоһоонноох кинигэлэр, сурунааллар бэчээттэнэллэр. Кини дууһатын сааһылыыр, үтүбэ-кэрэвэ угуяр ис хоһоонноох айымньылары күнүһүн фонариктаах да

БААЙДАРЫ, ТОЙОТТОРУ КЫТТА ХАҤАН СОМОБОЛОҤ УОХПУТУЙ?

булбат балаһыанһа.

Бу барыга — норуоттан араас ньыманан харчыны ыган ылыыга туһаайылар. Ол эбэтэр ити элитабыт норуоту агардас туһанааччы (потребитель) эрэ быһыытынан көрөрүтэн тахсар. Ол туоһутунан оскуола оёолоро сотору кэмнэн дьыннээх классиктарбыт ааттарын-суолларын да билбэт буолуулар, эгэ, айымньыларын долгуйа, сүрэххэ ылына аахпаттара буолар.

Билингнитэ Америка баһылыктаах арбаа дойдулар араас санкцияларынан, күүс өтүгүнэн өттөйүүнэн Россияны мундук хаайар кэмнэригэр патриотизм долгунугар дойдубут президентин рейтингэ балай да үөһэ сылдыар.

Ол эрэри эдэр-сэнэх өттө үөрэҕи кыраныһса таһыгар ыларга дьулуһар, онтон сиэттэрэн, отой да онно олохсуйа хаалар. Маныаха холобуру салайар уонна интеллектуальной элитабыт биэрэр.

Мин саныахпар, кэлин, балай да кэм ааспытын кэннэ, былааска дойдуну тутулууну, культураны сүрүнүүр элитага чаччы государственной өйдөөх-санаалаах, норуот олохун тупсарар соруктаах, бэйэ дойдуну историкатын, үтүө үгэстэрин ытыктыыр, тутуһар дьон табыстахтарына эрэ, Сомоболоһу күнэ дьын ис хоһооннооһо, норуот үөрэ күүтэр бырааһынныыга буолуоҕа.

В. ГАВРИЛЬЕВ

УҤУРЭХ ТЫҤТАР

Бииргэ үөрэммит истинник-иһирэхтик саныыр эрэллээх доборбутун уонна үөрэнээччибитин, билигин Модут нэһилиэгин дьаһалтатыгар суоптарынан үлэлиир **СЕМЕН ЕГОРОВИЧ ЧИРИКОВЫ** олохун биир бэйэ күнүнэн - 55 сааскын туолбут өрөгөйдөөх үбүлүөйүнэн эвэрдэлибит! Эийгин кытта тэҥнэ үөрсөбит.

Эн оскуола, аармыйа кэнниттэн 33 сыл устата массына уруулуттан араһаппа, бэйэҥ идэҕин туох да эҥкилэ суох толору баһылаан, дьонун-сэргэн, улуунун туһугар үлэли-хамныы сылдыаргыттан астынабыт, кизн туттабыт. Үтүө майгылаах, чэпчэки бэтиххэлээх, барыбытыгар көмөлөһө сылдыар кийиһитин, эийгин, бары убаастыбытыт. Тус бэйэҥ, дьизэ кэргэниг доруобай буолун.

Доботторун, учууталларын Анастасия Ивановна, Евдокия Ивановна

БОЛҖОЙУҤ, КУОНКУРУС - ВИКТОРИНА!

«Ылдыа, эн аатын ааттана туруо үйэ-саас тухары...»

«И.Е. Винокуров уонна кини курдук норуоттарын туһугар, кини өйүн-санаатын, ситиһиитин, баайын көмүскүүр иһин бэйэлэрин олохторун сиэртибэлэри да кэрэйбэккэ туруулаһыт эр сүрэхтээх саха ньургун уолаттарын ааттара бар дьон сүрүөтү мэлдьитин тыһынаах буолуоҕа».

Василий Яковлев – Далан, саха народнай суруйааччыта

Саха норуотун чулуу уола, тыһынааһар уостан түспэт номох буолбут сүдү киһи И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 120 сылыгар, кини олон ааспыт олохун, далаһынаах үлэтин билигин көлүүнэ дьонго сырдатар, тиэрдэр сыаллаах Н.М. Рыкунов аатынан Намнааҕы кини библиотека «Ылдыа, эн аатын ааттана туруо үйэ-саас тухары...» диэн куонкурус-викторинаны биллэрэр. Викторинага кытталлар 9-11 кылаас үөрэнээччилэрэ, эдэр ыччат уонна улахан дьон. Кыайылаахтар 1, 2, 3 степенээх дипломына, өйдөбүнньүк бэлэхтэринэн бэлитэниэхтэрэ. Ону таһынан, викторинага ситиһиилээхтик кыттыбыт аҕааһылар анал бириистэри тутуохтара.

Эпиэтэри сэтгэһи 30 күнүгэр диэри манньк аадырыска ытаҕыт: **678380 Нам улууһа, Нам сэл., И. Винокуров уул., 6, кини библиотека. Эбэтэр электронной почтанан: dyakraisa@yandex.ru**

1 Илья Егорович Винокуров оёо сааһа ааспыт сайылыгын аата?
2 Гражданскай сэрии сылларыгар Илья Егорович хас сыллаахха, ханнык кыргыһыга кыттыбытын туһунан бэйэтэ ахтыбытай?

3 Илья Егорович Олоон оройуонун культурнай базатын ханнык этнограф-учоһунай кытта хас сыллаахха тэрийбитэй?

4 И.Е. Винокуров пааматыннык буолбут бюстарын ханнык Саха сиригэр биллиилээх скульптор оҥорбутай?

5 Бүлүү оройуонун ханнык нэһилиэгин быһаардааччыларынан хаһан уонна хаста САСР Верховнай Сэбиэтин депутатыгар кандидатын туруоруллубутай?

6 Илья Егорович ханнык суруйааччытың ырахан кэмигэр көмөлөһөн, үлэ булан нуучка суруйааччытын Максим Горькай айымньыларын сахалы тыһынан ааһар кыахтаммытыҕыт?

7 И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 100 сыла туолуугар карьераттан кырдыгы ордорбутун, үлэтин сырдаппыт, хомуһун кинигэ онгонор бэчээттэһит биир дойдулаахтарбытыңан кимнээх буолалларый?

8 Илья Егорович Винокуров ханнык литературнай айымньы прототиба буолбутай? Бу айымньы автора кимий?

9 И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 100 сылыгар анаан, ырыа-хоһоон айыыга күрэххэ кыайыт

«Сут-кураан, сэрии-тыл барыга
Эпитин-хаамытын куурдара,
Ылдыа чинг сагата дуорайан
Өлүүтүн-сүтүүтүн быһыра...».

ырыа тыһын, матыбын ааптарда кимнээбитэй?
10. «Эпиэтинэһин, норуотун иннигэр иһин диригник өйдөөн, республика сэрии ырахан сылларыгар көрсүбүт уустук балаһыанһатын партия Кини Комитетыгар дьаныһан туруорсан быһаартарыта, элбэх дьону хоргуйууттан, өлүүтүн-сүтүүтүн быһаабыта». Бу ким, хаһан, ханна эпит тылларай?

11. Харысхал суруйуугу уонна Андрей Борисов туруоруутугар «Тэпсиллибэт үтүө аат» («Три реалиста») диэн испэктээкилгэ И.Е. Винокуровы, сүрүн оруолу ханнык артыс оонньообутай?

12. И.Е. Винокуров наукага үлэтин сыаналаан, ким «Он (Винокуров) является духовным отцом истории Якутии» диэн эпитэй?

13. 1930 сыллаахха ахсынны ортотугар Саха АССР Верховнай Советын, Совнаркомун дьаһалларынан Саха сиригэр ханнык улуустарга аан бастакы тыа хаһаайыстыбатыгар сири оҥорууга механизациялар аналлаах массына – тракторнай ыстаансыалар тэриллиттэрэй?

14. И.Е. Винокуров кыра уола Валерий Ильич туох идэни баһылаан ханна үлэлээбитэй?

15. «И.Е. Винокуров – народный комиссар здравоохранения Якутской АССР» диэн ыстатыйаны ким суруйбутай?

Викторина эпиэтэрин Н.М. Рыкунов аатынан улуустааҕа кини библиотекага тэриллит «Саха чулуу уола, чаһылхай патриота» диэн кинигэ быыстапкыттан кэлэн, билсэн толоруоххутун сөп.

АФРИКАНСКАЯ ЧУМА

Осторожно! Африканская чума свиней. Первые знания о болезни Монтемери или лихорадке, известной как африканская чума свиней, были получены на территории Южной Африки в начале XX века. Постепенно она перебралась на территорию Португалии, Испании, страны Центральной и Южной Америки, а в конце столетия отменилась в регионах Восточной Европы и Азии. Заболевание, первоначально распространённое в популяциях диких кабанов, стало угрожать поголовью домашних свиней.

За 2016 год зарегистрировалась АЧС:

1. Лабораторно подтвержден диагноз – африканская чума свиней (выделен геном вируса АЧС) в патологическом материале, отобранном от павших домашних свиней, содержащихся в личных подсобных хозяйствах, на территории Южной Осетии Цхинвальского и Дзауского районов, Пензенской области и Республики Крым, Саратовской области, Новобурасского района, с. Чернышевка. В хозяйствах – СТКО-5 ООО «Вердазернопродукт» д. Чарыково Сараявского района Рязанской области и Липецкой области ООО Группа «Черкизово-Свиноводство», репродуктор №1 в с. Николаевка Лев-Толстовского района. Особо обострилась в Вологодской, Архангельской областях и Республике Татарстан.

2. Выявлен геном вируса Африканской чумы свиней в продукции животного происхождения (колбасные изделия), поставленной в ООО «Мясная душа» (Челябинская обл.) из ООО «Лыткаринский МПЗ» (Московская обл., г. Лыткарино).

АЧС — это инфекционное за-

болевание, вызывающее у свиней лихорадку, геморрагический диатез, воспалительные процессы и некроз внутренних органов.

Как происходит заражение. Передается через ротовую полость и кожные покровы при непосредственном контакте инфицированных свиней и здоровых животных. Вирус может проникать в организм трансмиссивно, через укусы насекомых-паразитов: вшей, зоофильных мух, клещей. В число механических переносчиков генома АЧС входят птицы, мелкие грызуны, люди, побывавшие в инфицированных областях, транспортные средства, перевозившие больных свиней. Возбудители чумы сохраняются в пищевых отходах, которые необработанными добавляют в корм скоту. Источником заражения могут стать пастбища в неблагополучных районах.

Симптомы заболевания

Инкубационный период АЧС длится от 5 до 15 суток. Клиническая картина может проявиться позднее, спустя несколько недель после заражения. Высокая температура — 40,5-42°С, угнетенное состояние, слабость, сильная одышка, гнойные выделения из глаз и ноздрей, парез задних конечностей. Возможны рвота, запор или наоборот — кровавый понос. На коже, в области ушей, нижней части шеи, живота и промежности проявляются кровоизлияния. Заболевание может сопровождаться пневмонией. Животное страдает от приступов лихорадки, находится в угнетенном состоянии. Через 15-20 суток оно погибает, чаще всего, от сердечной недостаточности.

Учитывая высокую степень заразности, лечение свиней запрещено.

В случае обнаружения очага чумы, все поголовье, находящееся в эпицентре АЧС, подлежит полному бескровному уничтожению.

Меры на предупреждение заболевания

Чтобы обезопасить животных, владельцы частных подсобных и крестьянских хозяйств должны выполнять следующие правила:

1. Во время проводить вакцинацию свиней от классической чумы и рожи, в согласии с требованиями ветеринарной службы. Это укрепит иммунитет животных и сделает его менее восприимчивым к вирусу африканской лихорадки.

2. Содержать скот на огороженной территории и в закрытых помещениях, не допуская свободный выгул.

3. Регулярно, 2-3 раза в месяц, обрабатывать животных и помещения от кровососущих насекомых.

4. Проводить борьбу с мелкими грызунами, переносчиками вируса.

5. Не добавлять в пищу свинья продукты животного происхождения, если они не прошли высокую термическую обработку. Это особенно касается кормов, в состав которых входят переработанные отходы мясокомбинатов.

6. Завозить свиней только после согласования с Государственной ветслужбой с оформлением ветеринарных сопроводительных документов.

7. Незамедлительно сообщать в соответствующие органы о всех случаях заболевания животных, даже при малейшем подозрении на вирус.

Быстро. Просто. Удобно.

Саха Микро Займ

В любую погоду с Вами!

Получите займы до 30 000 рублей по сниженным процентам. Требуется только паспорт.

с. Намцы, ул. Чернышевского, 7, магазин «Радуга», 2 этаж
 Намцы – 8 914 2 710-108 (МТС)
 Якутск – 26-06-07 (Мегафон)

Реклама ООО МФО «СахаМикроЗайм», ИНН 1435288643, ОГРН 1141447013828, гос.реестр МФО 651403698006092

Экспресс

- Займы до зарплаты без поручителей
- Сумма до 15 000 рублей
- Минимальное количество документов
- Отсутствие комиссий
- Уменьшение процентной ставки постоянным клиентам

Потребительский

- Займы сроком до 3 лет
- Сумма до 50 000 рублей
- Необходим один поручитель
- Паспорт и справка о доходах

Доверительный

- Срок – до 12 месяцев
- Заемщикам с положительной кредитной историей
- Сумма до 30 000 рублей
- Минимальное количество документов

Пенсионный

- Займы сроком до 3 лет
- Пенсионерам – особые условия
- Сумма до 100 000 рублей
- Поручитель не требуется

с. НАМЦЫ, ул. И. Винокурова, 3, ТЦ «Асоль», тел. (8-914) 281-77-57

